

Erasmus+

UČEŠĆE CRNE GORE U PROGRAMU ERAZMUS+

MOGUĆNOSTI UČEŠĆA INSTITUCIJA
U DJELOVIMA PROGRAMA
KOJI SU NAMIJENJENI OBRAZOVANJU

Sadržaj

PROGRAM EVROPSKE UNIJE ERAZMUS+ - opšte informacije	4
Kreditna Mobilnost.....	6
Erazmus Mundus zajednički master programi	8
Projekti izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju.....	8
Prioriteti za projekte izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju	10
Žan Mone program.....	11
Erazmus+ projekti u oblasti obrazovanja za koje je potrebno dokazati dodatnu vrijednost od učešća institucija iz Crne Gore	12

PROGRAM EVROPSKE UNIJE ERAZMUS+ - Opšte informacije

Erazmus+ je program Evropske unije koji će u periodu od 2014. do 2020. godine pokrivati projekte saradnje u oblasti obrazovanja, mladih i sporta. Program je prvenstveno usmjeren na projekte institucionalne saradnje kojima se stvaraju mogućnosti za učešće pojedinaca.

Zemlje koje učestvuju u programu dijele se na **programske i partnerske**.

Programske zemlje su sve zemlje Evropske unije, kao i Island, Lihtenštajn, Norveška, Turska i Makedonija. Te zemlje mogu da učestvuju u svim djelovima Programa punopravno.

Pojedini djelovi programa Erazmus+, naročito oni koji se odnose na visoko obrazovanje, otvoreni su za **partnerske zemlje** -prije svega za zemlje regiona koje okružuju Evropsku uniju, ali i za sve druge zemlje svijeta. **Crna Gora je takođe partnerska zemlja u programu**, kao dio regiona Zapadnog Balkana.

Program Erazmus+ je podijeljen na tri ključna dijela koja se tiču obrazovanja i mladih:

- Ključna aktivnost 1 - kreditna mobilnost i zajedničke master studije (*Credit mobility and Joint Master degrees*)
- Ključna aktivnost 2 - Izgradnja kapaciteta kroz projekte institucionalne saradnje (*Capacity building in higher education*)
- Ključna aktivnost 3 - podrška reformi obrazovnih politika

Kao posebni potprogrami izdvojeni su Žan Mone i Sport.

Za sprovođenje programa nadležne su Evropska komisija i Izvršna agencija za programe u oblasti obrazovanja, kulture i medija (EACEA) na evropskom nivou, zatim nacionalne agencije u programskim zemljama i nacionalne Erazmus+ kancelarije (NEO) u partnerskim zemljama.

Ovaj program je naslijedio četiri programa u kojima je Crna Gora do sada učestvovala - Tempus, Erazmus Mundus, Program za cjeloživotno učenje i program Mladi u akciji.

TABELARNI PRIKAZ KONKURSNIH ROKOVA ZA 2015. GODINU I PREGLED MOGUĆNOSTI UČEŠĆA INSTITUCIJA IZ CRNE GORE:

	Uloga institucija iz programskih zemalja	Uloga institucija iz partnerskih zemalja	Rok za konkurisanje	Prijave se podnose
OBRAZOVANJE				
Izgradnja kapaciteta u visokom obrazovanju	Koordinator Partner	Koordinator Partner	10. februar 2015.	EACEA
Savezi znanja	Koordinator Partner	Partner*	26. februar 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Savezi sektorskih vještina	Koordinator Partner	Partner*	26. februar 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Žan Mone	Koordinator Partner	Koordinator Partner*	26. februar 2015.	EACEA
Međunarodna kredit-na mobilnost	Koordinator Partner	Partner	4. mart 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Zajednički master programi	Koordinator Partner	Partner	4. mart 2015.	EACEA
Strateška partnerstva	Koordinator Partner	Partner	30. april 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
MLADI				
Strateška partnerstva u omladinskom sektoru	Koordinator Partner	Partner*	4. februar, 30. april i 1. oktobar 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Mobilnost mladih i omladinskih radnika	Koordinator Partner	Partner	4. februar, 30. april i 1. oktobar 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Sastanci mladih i donosilaca odluka	Koordinator Partner	Partner	4. februar, 30. april i 1. oktobar 2015.	Nacionalnoj agenciji u programskoj zemlji
Izgradnja kapaciteta u oblasti mladih	Koordinator Partner	Partner Koordinator*** (projekti Western Balkans Youth Window)	3. april i 2. septembar 2015.	EACEA
SPORT				
Kolaborativna partnerstva u oblasti sporta (povezana sa Evropskom nedjeljom sporta)	Koordinator Partner	Partner*	22. januar 2015.	EACEA
Kolaborativna partnerstva u oblasti sporta koja nisu vezana za Evropsku nedelju sporta	Koordinator Partner	Partner*	2. septembar 2015.	EACEA

* ukoliko učešće donosi esencijalnu dodatu vrijednost projektu

** visokoobrazovne institucije mogu da budu samo partneri u Žan Mone mrežama. Za sve druge vrste Žan Mone projekata institucije mogu da podnose prijavu i realizuju aktivnosti samostalno.

*** budžet za tzv. Western Balkans Youth Window projekte u kojima organizacije iz Crne Gore mogu da budu koordinatori će biti naknadno dostupan

KREDITNA MOBILNOST (projekti razmjene studenata i nastavnog osoblja ustanova visokog obrazovanja)

Ovi projekti se nazivaju i projekti za međunarodnu kreditnu mobilnost i zasnovani su na principima akademskih razmjena uspostavljenim u ranijim fazama u Erazmusu, poznatom programu Evropske unije.

Prijave za projekte, sa unaprijed definisanim brojem mobilnosti, podnose visokoobrazovne institucije iz programskih zemalja svojim nacionalnim agencijama. Projekti imaju bilateralni karakter - razmjena se odvija između dvije zemlje - jedne programske i jedne partnerske.

Razmjene se zasnivaju na ugovoru između visokoobrazovnih institucija. Ugovorom se definišu pravila u vezi sa priznavanjem studijskih perioda, kao i principi, zahtjevi i praktični detalji slanja i prijema studenata i nastavnika.

Visokoobrazovne institucije iz Crne Gore treba da imaju u vidu da je formular ugovora za programske zemlje sličan ali ne i isti kao formular namijenjen projektima razmjene sa partnerskim zemljama. Ugovor koji treba koristiti za prijave sa visokoobrazovnim institucijama iz Crne Gore se zove: *Inter-institutional agreement 2014-20 between Programme Countries and Partner Countries*.

Takođe, treba imati u vidu da se ugovor uvijek potpisuje na nivou univerziteta i da on podrazumijeva mogućnost razmjene za sve fakultete, zavisno od toga koje studijske programe nudi programska zemlja.

Šta može da se finansira	Mobilnost studenata (akademska razmjena na svim nivoima studija) Mobilnost nastavnog osoblja sa ciljem izvođenja nastave i usavršavanja
Minimum konzorcijuma	Minimum jedna visokoobrazovna institucija ili nacionalni konzorcijum za mobilnost iz programske zemlje i jedna visokoobrazovna institucija iz partnerske zemlje
Trajanje projekta	16 do 24 meseca
Napomene	U projektnoj prijavi se navodi samo podnosilac prijave iz programske zemlje, ali se u dijelu u kojem se objašnjava sprovođenje projekta navodi i institucija(e) iz partnerske zemlje (Crna Gora) koja prima i (ili) šalje studente na razmjenu

* Informacije se zasnivaju na podacima iz zvaničnog Vodiča za program, verzija 2 (2015), koji je preuzet sa sajta Evropske komisije. Sve detaljne informacije možete pronaći u pomenutom Vodiču na zvaničnom web site-u programa.

Ukupan budžet koji je Evropska komisija opredijelila za projekte kreditne mobilnosti za zemlje Zapadnog Balkana iznosi oko **22,3 miliona eura**. Procijenjeno je da će ta sredstva moći da pokriju oko **3.500 studentskih i mobilnosti nastavnog osoblja unutar projekata**.

Sredstva će biti raspoređena nacionalnim agencijama programskih zemalja, a ukupne iznose sredstava po zemljama i procijenjeni broj stipendija za studentsku i mobilnost nastavnika možete vidjeti u tabeli koja slijedi.

Programska zemlja (nacionalna agencija koja raspolaže sredstvima)	Budžet u eurima za mobilnost sa zemljama Zapadnog Balkana	Procijenjeni broj mobilnosti
Njemačka	2 861.030	458
Francuska	2 319.654	371
Španija	2 286.023	366
Italija	2 146.793	343
Velika Britanija	1 808.318	289
Poljska	1 582.330	253
Rumunija	824.873	132
Turska	795.275	127
Holandija	724.057	116
Portugal	595.626	95
Češka Republika	576.792	92
Belgija	553.945	89
Mađarska	493.534	79
Grčka	478.726	77
Austrija	454.265	73
Bugarska	341.280	55
Danska	298.467	48
Litvanija	297.574	48
Republika Irska	294.683	47
Hrvatska	265.474	42
Letonija	238.299	38
Slovenija	211.853	34
Slovačka	328.328	53
Finska	399.004	64
Švedska	430.584	69
Norveška	272.369	44
Estonija	185.599	30
Kipar	89.982	14
Island	64.365	10
Luksemburg	56.503	9
Malta	52.816	8
Lihtenštajn	16.287	3
Makedonija	10.175	2

ERAZMUS MUNDUS ZAJEDNIČKI MASTER PROGRAMI

Visokoobrazovne institucije iz Crne Gore mogu biti partneri u projektima čiji je cilj uspostavljanje zajedničkih Erasmus Mundus master programa. Projekti treba da podrže već formirane, uglavnom interdisciplinarne master programe koji konkurišu za oznaku izuzetnosti Erasmus Mundus (*Erasmus Mundus label*), zarad privlačenja studenata iz cijelog sveta. Saradnja institucija u tim projektima zasniva se na obaveznoj mobilnosti studenata između članica konzorcijuma i izdavanju zajedničke, dvostruke ili višestruke diplome.

Neophodno je da u tim projektima učestvuju minimum tri visokoobrazovne institucije iz tri različite programske zemlje, od kojih jedna podnosi prijavu u ime konzorcijuma. Visokoobrazovne institucije iz Crne Gore mogu da budu dodatni partneri, koji ne čine minimalni sastav konzorcijuma.

Evropska komisija i dalje obezbjeđuje stipendije za studente iz cijelog svijeta za pohađanje Erasmus Mundus master programa. Studenti iz Crne Gore takođe mogu da konkurišu za takve stipendije.

Šta može da se finansira	Sprovođenje studijskog programa u trajanju od 60, 90 ili 120 ECTS, uključujući i sredstva za finansiranje gostujućih predavača i istraživača Stipendija i školarina za najbolje studente iz cijelog svijeta za upis na studije
Minimum konzorcijuma	Tri visokoobrazovne institucije iz tri različite programske zemlje
Trajanje projekta	Četiri godine (za master programe koji traju jednu godinu) ili pet godina (za master programe koji traju dvije godine)
Napomene	Visokoobrazovne institucije iz Crne Gore mogu da učestvuju kao dodatni član konzorcijuma, kada se obezbijedi minimalan sastav konzorcijuma od tri programske zemlje Studijski program koji se prijavljuje za oznaku Erasmus Mundus mora biti već oformljen i u projektu se može podržati njegovo unapređenje i usaglašavanje unutar konzorcijuma tokom pripreme godine

* Informacije se zasnivaju na podacima iz zvaničnog Vodiča za program, verzija 2 (2015), koji je preuzet sa sajta Evropske komisije. Molimo Vas da za više detalja i zbog eventualnih izmena pogledate zvanični sajt programa.

PROJEKTI IZGRADNJE KAPACITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Projekti izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju (raniji Tempus projekti) pružaju nove šanse za visokoobrazovne i druge institucije iz Crne Gore. Projekti izgradnje kapaciteta su važan podsticaj za modernizaciju visokog obrazovanja kroz razvoj studijskih programa, unapređenje upravljanja institucijama i ostvarivanje različitih vidova saradnje visokog obrazovanja i društva.

Visokoobrazovne institucije iz Crne Gore mogu da budu i koordinatori i partneri u tim projektima, a sve ostale vrste institucija - preduzeća, državne institucije, škole, organizacije civilnog društva, istraživački instituti i druge organizacije, mogu da budu partneri.

Ukupan zajednički budžet za projekte izgradnje institucija za region Zapadnog Balkana za konkursni rok 2015. iznosi **12,5 miliona eura**.

Evropska komisija, u saradnji sa Ministarstvom prosvjete i Delegacijom EU na godišnjem nivou definiše nacionalne i regionalne prioritete za projekte koji se moraju uzeti u obzir prilikom konkurisanja (pogledajte tabelu sa prioritetima ispod).

Projekti mogu da budu zajednički i strukturni, zavisno od širine postavljenih ciljeva. U obje vrste projekata postoji mogućnost kupovine opreme za visokoobrazovne institucije u visini do 30 % granta.

Konzorcijumi projekata izgradnje kapaciteta imaju mogućnost da realizuju i dodatni dio projekta za mobilnost. Prijava za ovaj dio projekta je sastavni dio osnovne prijave za projekat i podnosi se istovremeno sa njom. Dodatak za mobilnost mora biti usaglašen sa osnovnim ciljevima projekta i predstavljati dodatnu vrijednost neophodnu ili korisnu za ostvarivanje boljih rezultata projekta za izgradnju kapaciteta u visokom obrazovanju (tj. dio za mobilnost ne može stajati samostalno). Ako se prilikom selekcije projekta utvrdi da dio za mobilnost ne uspunjava uslove za finansiranje, osnovni projekat ipak može biti finansiran.

Mobilnost u okviru ovog dijela projekta mora biti zasnovana na potpisivanju ugovora između institucija, kojim se definišu pravila i principi priznavanja studijskih boravaka i vrednovanja ishoda učenja na osnovu ECTS. U projektima izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju predviđa se mogućnost da se finansiraju i studijski boravci i radna praksa za studente, kao i mobilnost nastavnog osoblja.

Šta može da se finansira	Honorari i putni troškovi osoba zaposlenih na svim institucijama koje učestvuju u projektu, mobilnost studenata, oprema i literatura za visokoobrazovne institucije iz partnerskih zemalja koje učestvuju u projektu, troškovi podugovaranja
Minimum konzorcijuma	Minimum broja zemalja: Minimum tri programske zemlje i minimum jedna partnerska zemlja ili dvije - ako je riječ o projektu koji uključuje više partnerskih zemalja Minimum broja visokoobrazovnih institucija: - Ukupan broj visokoobrazovnih institucija iz programskih zemalja u projektu ne smije biti veći od broja visokoobrazovnih institucija iz partnerskih zemalja - Potrebne su barem dvije visokoobrazovne institucije iz svake od partnerskih zemalja u projektima koji uključuju više partnerskih zemalja - Crna Gora predstavlja izuzetak od ovog pravila, jer ima jedan univerzitet na kom studira više od 50% ukupnog broja crnogorskih studenata. Zbog navedenog, Crna Gora može da učestvuje u projektima samo sa jednom visokoobrazovnom institucijom, ali samo u regionalnim projektima. jedan univerzitet na komU
Trajanje projekta	Dvije ili tri godine
Napomene	- Neophodno je da se projekti ove vrste pozivaju na jedan od unaprijed definisanih nacionalnih ili regionalnih prioriteta (navedeni u tabelu u nastavku) - Troškovi honorara, putni troškovi se određuju po principu cijene koštanja po jedinici troška (<i>unit costs</i>) koje definiše Evropska komisija - U strukturnim projektima neophodno je učešće Ministarstva prosvjete, tj. Ministarstava nadležnih za visoko obrazovanje - Zaposleni u ministarstvima nadležnim za obrazovanje ne mogu da primaju honorar iz projekata

* Informacije se zasnivaju na podacima iz zvaničnog Vodiča za program, verzija 2 (2015), koji je preuzet sa sajta Evropske komisije. Molimo Vas da za više detalja i zbog eventualnih izmjena pogledate zvanični sajt programa.

PRIORITETI ZA PROJEKTE IZGRADNJE KAPACITETA U VISOKOM OBRAZOVANJU

Tipovi aktivnosti			
Tipovi projekata	Modernizacija kurikulumu razvojem novih i inovativnih kurseva i metoda	Modernizacija upravljanja i rada ustanova visokog obrazovanja	Osnaživanje veza između visokog obrazovanja i šireg privrednog i društvenog okruženja
Zajednički projekti	Kategorije A, B	Kategorije B, C	Kategorije B, D
Strukturni projekti	/	Kategorije B, C	Kategorije B, D

	Nacionalni prioriteti	Regionalni prioriteti
Kategorija A Razvoj kurikuluma	Obrazovanje i obuka nastavnika Pravo Life sciences Matematika i statistika Računarstvo Inženjerstvo i nauke Poljoprivreda šumarstvo i ribarstvo Zdravstvo Personal services Ostali (Multidisciplinarni, Interdisciplinarni)	Obrazovanje i obuka nastavnika Fizika Inženjerske nauke Poljoprivreda šumarstvo i ribarstvo Zdravstvo Saobraćaj Zaštita životne sredine
Kategorija B Unapređenje kvaliteta obrazovanja i obuke	Nastavni alati, metodologija i pedagoški pristupi uključujući ishode učenja i praksu zasnovanu na ICT (između ostalog, fleksibilne puteve učenja, kombinovano/blended učenje, virtualna i stvarna mobilnost, praksa itd.) Multidisciplinarnost/Interdisciplinarnost	Nastavni alati, metodologija i pedagoški pristupi uključujući ishode učenja i praksu zasnovanu na ICT (između ostalog, fleksibilne puteve učenja, kombinovano/blended učenje, virtualna i stvarna mobilnost, praksa itd.)
Kategorija C Unapređenje menadžmenta i rada ustanova visokog obrazovanja	Upravljanje, strateško planiranje i vođenje obrazovne institucije (uključujući ljudske resurse i finansijski menadžment) Univerzitetski servisi kao što su podrška studentskoj i nastavnoj mobilnosti, savjetovanje i karijerno vođenje studenata, socijalni servisi, akademski servisi, biblioteke i dr. Internacionalizacija ustanova visokog obrazovanja (uključujući mehanizme priznavanja i mobilnosti, kapacitete za međunarodnu saradnju) Procesi i mehanizmi osiguranja kvaliteta	Upravljanje, strateško planiranje i vođenje obrazovne institucije (uključujući ljudske resurse i finansijski menadžment) Internacionalizacija ustanova visokog obrazovanja (uključujući mehanizme priznavanja i mobilnosti, kapacitete za međunarodnu saradnju) Pristup visokom obrazovanju i njegova demokratizacija (uključujući osjetljive grupe ljudi i regione)

Kategorija D Razvoj sektora visokog obrazovanja u društvu u cjelini	Cjeloživotno učenje, <i>continuing education</i>	
	Saradnja univerziteta i preduzeća, preduzetništvo i mogućnosti zapošljavanja diplomiranih studenata	Neuniverzitetski sektor i tercijarni nivo obrazovanja
		Saradnja univerziteta i preduzeća, preduzetništvo i mogućnosti zapošljavanja diplomiranih studenata
		Okvir kvalifikacija i priznavanje kvalifikacija
		Definicija, implementacija i praćenje reformskih politika

ŽAN MONE

Projekti Žan Mone su namijenjeni visokoobrazovnim institucijama koje se bave istraživanjima u oblasti evropskih integracija. Institucije mogu da očekuju podršku za formiranje modula, katedri i Žan Mone centara izuzetnosti. Osim toga, predviđeni su i različiti drugi vidovi podrške za visokoobrazovne institucije i druge organizacije aktivne na polju evropskih integracija.

Vrsta projekta Žan Mone	Opis	Minimum partnerstva	Trajanje projekta	Maksimalan budžet po projektu u EUR	Maksimalan grant po projektu
Moduli	Kratak program u trajanju od najmanje 40 sati nastave tokom godine	1	3 godine	30.000	75 %
Katedre	Namijenjene su predavačima za studije evropskih integracija koji izvide najmanje 90 sati nastave u ovoj oblasti godišnje	1	3 godine	50.000	75 %
Centri izuzetnosti	Središte kompetencija i znanja vezanih za predmete u kojima se izučava Evropska unija	1	3 godine	100.000	80 %
Mreže	Rasprava o javnoj politici sa akademskim sektorom usmjerena na stvaranje i razvoj konzorcijuma međunarodnih aktera angažovanih na polju evropskih studija	5	3 godine	300.000	80 %
Projekti	Rasprava o javnoj politici sa akademskim sektorom usmjerena na inovacije i širenje znanja i informacija o Evropskoj uniji	1	12-24 mjeseca	60.000	75 %
Podrška institucijama i organizacijama	Podrška onim institucijama koje podstiču i unapređuju nastavne aktivnosti i obuke u vezi sa predmetima u kojima se izučava Evropska unija	1	3 godine	Nema ograničenja za maksimalni iznos budžeta	80 %
	Podrška asocijacijama čija je svrha doprinos izučavanju procesa evropskih integracija	1	3 godine	50.000	80 %

Erazmus+ projekti u oblasti obrazovanja za koje je potrebno dokazati dodatnu vrijednost učešća institucija iz Crne Gore

U sljedeće tri vrste projekata institucije iz Crne Gore mogu da učestvuju kao partneri, ali samo uz obrazloženje na koji način njihovo učešće posebno doprinosi projektu, tj. kako za projekat predstavljaju dodatnu vrednost. Ako ocjenjivači projekata tokom selekcije zaključe da dodatna vrijednost partnerskih institucija iz Crne Gore nije u dovoljnoj mjeri objašnjena, cijela projektna prijava neće biti finansirana.

2. Savezi znanja su projekti koji podržavaju saradnju institucija visokog obrazovanja i preduzeća zarad podrške inovacijama, preduzetništvu, kreativnosti, zapošljivosti i multidisciplinarnim studijama.

3. Savezi sektorskih vještina podržavaju razvoj kurseva i obuka za stručno i profesionalno obrazovanje, koje obrazovne institucije kreiraju u saradnji sa poslodavcima, u skladu sa potrebama tržišta rada.

4. Strateška partnerstva se odnose na saradnju institucija u oblasti obrazovanja u programskim zemljama, s ciljem saradnje, razmjene iskustava i dobrih praksi. Organizacije aktivne u oblasti obrazovanja, preduzeća, državna tijela i organizacije građanskog društva mogu da sarađuju ostvarivanjem strateških partnerstava. Kod projekata strateških partnerstava u kojima učestvuju samo škole iz programskih zemalja, nije moguće učešće škola iz partnerskih zemalja (među kojima je i Crna Gora).

Očekuje se da bude omogućeno i učešće nastavnika iz osnovnih i srednjih škola u mreži, odnosno internet portal eTwinning koji omogućava međunarodnu saradnju i razmjenu znanja između školskih ustanova širom Evrope. Neke od konkretnih aktivnosti koje nudi eTwinning su kreiranje profila nastavnika, rad na zajedničkim projektima i učešće na onlajn seminarima i konferencijama.

Kontakti

Nacionalna Erazmus+ kancelarija u Crnoj Gori

Podrška sprovođenju Erazmus+ programa Evropske unije u Crnoj Gori

- Projekti izgradnje kapaciteta u visokom obrazovanju
- Međunarodna kreditna mobilnost
- Žan Mone
- Erazmus Mundus zajednički master programi
- Strateška partnerstva (ograničeno učešće)
- Savezi znanja (ograničeno učešće)
- Savezi sektorskih vještina (ograničeno učešće)

Kontakti:

neo@ac.me

www.neo.ac.me

Sajt programa:

http://eacea.ec.europa.eu/index_en.php